

LA ESCENA CATALANA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

PLASSA DEL Pí, 5

PREU: 15 céntims

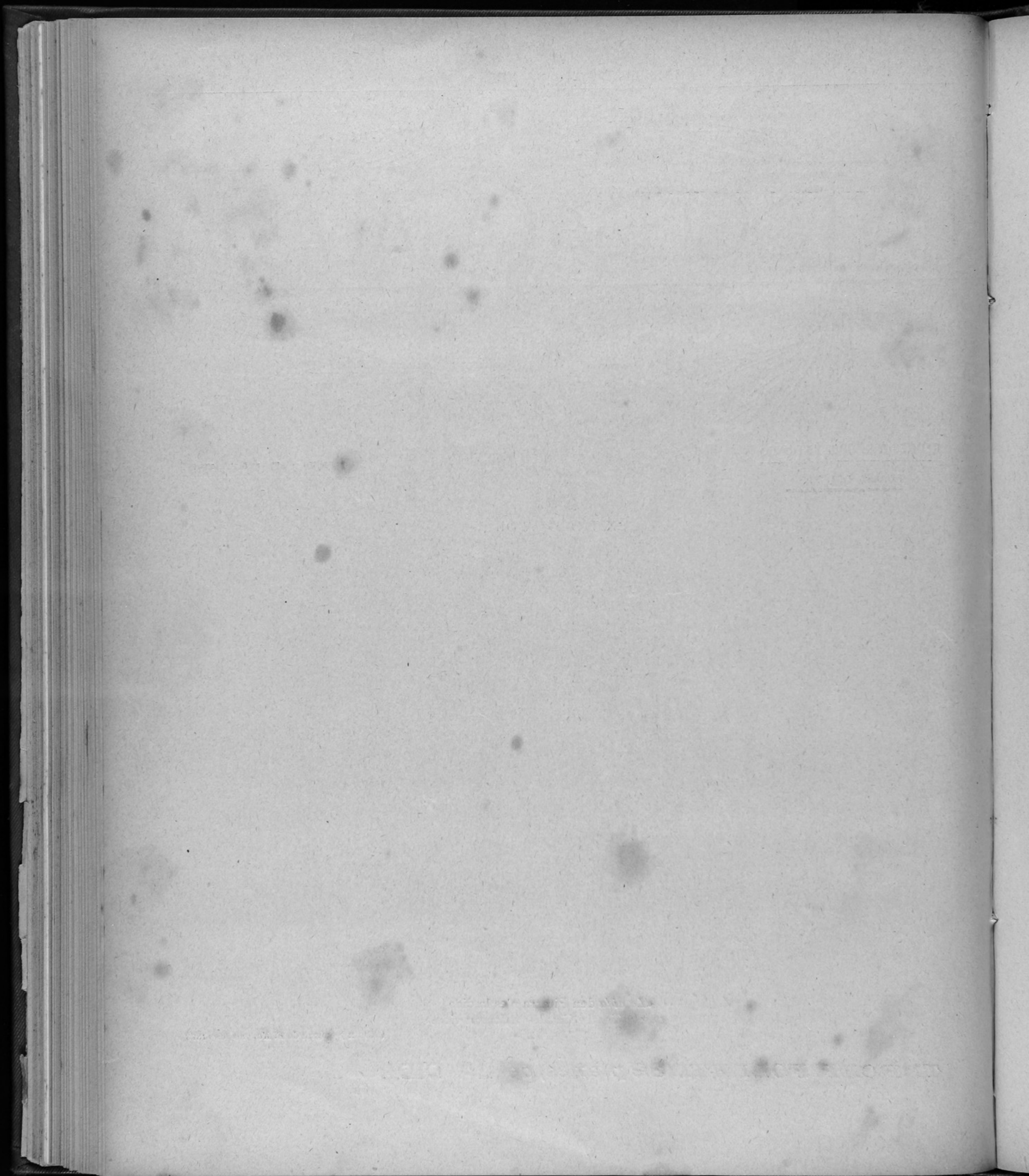
L'ÈXIT DE «LA DIDA»

«La dida den Pitarra n'es la dida
que al Teatre Català va donant vida.»

(Dibuix y epígraf de El Xanguet, any 1873.)

TERCER FOLLETÍ (32 planes) de LA DIDA

LA ESCENA CATALANA

REVISTA TEATRAL

SURT ELS DISSABTES

INFORMACIO—LITERATURA—NOVES

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: PLASSA DEL Pí, 5.—BARCELONA

Els grans èxits y el Repertori

B motiu d'estarse editant *La dida* dintre la Biblioteca de «La Escena Catalana», reproduïm a primera pàgina una caricatura testimoni de l'èxit grandios obtingut, en son temps, per la popular obra den Pitarra.

Y això'ns dú com per la mà, ara que som en vigílies de inaugurar-se la segona temporada del Sindicat d'Autors Dramàtics, a fer unes lleugeres consideracions sobre els èxits extraordinaris y el repertori normal.

Fora temerari negar que un èxit com el de *La dida* abans,—així com modernament els coneguts per *Les garces*, *Els vells*, *La mare*, *La Reina jova*, etc.—pot salvar una temporada. Però es evident també que obres com aquestes no's produeixen anyalment y, encara que's prodnissin, les circumstàncies podrien presentàrselhi adverses. D'aquí la manca de prudència o previsió que representaria fundar una campanya teatral en la sola probabilitat—en la esperansa,—de que vingues un èxit d'aquels, inusitats, a sostenirla o salvarla.

L'exemple de la temporada anterior pot servir-nos de lliçó y escarment. Empresa a «base exclussiva d'estrenes»,—com deien els cartells,—s'hi donaren a conèixer obres interessantíssimes — entre elles la excepcional *Nausica* den Maragall,—sense que la representació de cap d'elles assolís el fervor de un èxit popular. Per què, doncs? Per deficiència de les produccions? Algú, ben compenetrat ab les costums teatrals, afirmava que certes obres d'aquestes—un parell al menys,—estrenades en *altres circumstàncies*, haurien sostingut una temporada. Efectivament: comparant les produccions aludides ab altres—antigues y modernes,—a les quals habien capigut millor

fortuna, que s'atreveria a sostenirne la inferioritat literaria y adhuc teatral?

Doncs si's fa tant difícil preveure, endavinar o profetisar en qüestions escèniques, per què empenyarnos en montar al aire, en confiar a l'atzar les nostres futures campanyes? Costaria molt, fora tant difícil, posar els peus ben plans sobre el camí conegut y sòlit del Repertori y deixar—tot lo més,—un marge a lo imprevist, a lo inopinat, a lo extraordinari? Nosaltres creiem que així deu fer-se y ens alegrem de compartir la opinió ab la inmensa majoria d'Autors Sindicals.

Presa aquesta resolució—com sabem que està presa,—lo que ara més urgeix es seny y tàctica en escullir les obres que han de formar-lo el Repertori. Y fé en la empresa al posar-les, y bona voluntat, en els actors, al interpretar-les. Cal confiarhi de nou, créurehi altra vegada—teatralment,—en les produccions que han sobreviscut—literariament,—a les temporades en que foren estrenades. Cal perdre el neguit, el desfici, l'afany de novetats que darrerament ens ha posseït y que era cosa perjudicial, agotadora y suicida per tots plegats. Cap literatura escènica—repetimho encara,—resisteix una estrena setmanal (per poc important que l'obra sia.) En cambi, a tot arreu, el Teatre viu alternant les estrenes (poques) ab el Repertori (variat, extens; antic y modern...)

La normalitat del Repertori—en una paraula,—ve a ser el port al qual deu acullir-se la nau del Sindicat d'Autors sinó vol fatigar-se als creadors enervant, de passada, la curiositat del públic que'ls secundi.

Y més durant la temporada pròxima, car els espectadors del Paral·lel, entre els quals actuarà l'Empresa Catalana, es probable que desconeguin, en absolut, la majoria d'obres que honren el nostre Teatre Nacional.

□ □ □

Curiositats y anècdotes

DE ESCENOGRAFIA

Resulta de un gran efecte escènic el recurs d'utilitzar en els telons de fons, enlloc de una superfície plana, una superfície convexa que descriu un arc més o menys accentuat segons la necessitat de la il·lusió òptica.

Els fons panoràmics, trencats ara pels descoberts laterals del decorat, ofereixen ab la nova reforma el més alt grau de perfeccionament y veritat.

Ja s'havia procurat obviar l'antic defecte adoptant el teló de fons, disposat en tres cares, però els angles trenquen l'horitzó y anul·len l'efecte. En el teatre de l'Opera de Budapest s'enseja un sistema mixte, constituït pels tres plans en els que'ls angles eren arrodonits, treient la cruïlla de la intercepció, però la il·lusió es molt més perfecte si enlloc dels tres plans, el fons es constituït per un arc d'elipsis.

L'escenògraf francès que ha ideat aquest teló de fons té resolta la forma de que, un cop col·locat, el decorat prengui per un senzill mecanisme y instantàniament la forma desitjada, de manera que les mutacions d'escena's fan molt fàcilment y ab un gran estalvi d'accessoris que aquesta disposició fa innecessaris ajudant extraordinàriament al efecte de perspectiva.

UN DEBUT

Ernest Blum, el crític y autor còmic prou conegut en el Teatre Francès, conta el seu debut en la escena, com actor, ab tal forma que aquella ocasió fou bastant pera apagar el seu entusiasme y decidirlo a renunciar per sempre més a una de ses il·lusions.

De jovenet, quan devia tenir setze o disset anys, lo grà qu'en un teatre dels encontorns de París, li confessin l'important paper de notari en una comèdia de Scribe. Era un personatge qual comès se reduïa a sortir en escena, fer signar un contracte de matrimoni y entornarsen, sempre en el mutisme més absolut. Semblava doncs que no havia de presentar cap dificultat la seva interpretació y aixís fou; però volgué la fatalitat que Blum, en un desitg de propietat escènica, cregués poc convenient el seu rostre de jove, rosat y sense berriscol, pera representar un notari en exercici de ses funcions, y mentres els demès personatges en escena lograven interessar al senzill auditori, ell fumà apressuradament un suro y's pintà uns magestuosos bigotis que ara'n diríem a la *borgoñona*.

¡Ja veurien ara, els envejosos, els que dubtaven de ses qualitats artístiques, els que sols després de molts precs consentiren en confiarli aquell migrat paper! ¡Quina llissó per la seva miopia en coses de teatre al al veure'l caracterisat com corresponia a un personatge del seu càrrec!

Apareix en escena y els espectadors esclaten en una riallada formidable. Els actors, sorpresos, giren vers ell la vista y sense poder resistir trenquen a riure; l'aputador s'enfonza y desapareix de lloc, estret en la seva caseta pera expansionarse; el director d'orquestra y els músics se recargolen en ses cadires.

Y quan el públic revingué un xic y les mans, lliures d'apretarse convulsivament el ventre, pogueren aplaudir, esclatà un aplaudiment unànim que, no obstant, no encoratjà al artista y el feu renunciar per sempre més a cercar llores en la escena, encara que fos creant altres notaris de Scribe.

MOT DE LA FIN: ELS BINOCLES AL TEATRE

El marit capficat pel descuit, diu així a la esposa:

—¡Bona l'he fetal! Tot justament m'he des·cuidat els binocles.

La senyora's mira'ls brassos nusos y contesta:

—No t'amoinis. Avui no calen perquè tampoc m'he posat brasselets.

JOSEP M.ª BALLESTER

De París estant

l'istiu.—El Teatre de la Natura.—Preparatiu per la nova temporada.—Coscs d'Amèrica y de París.

Entre l'ensopiment y monotonía que porta l'istiu dintre el teatre comensant per fer fugir al camp o a la montanya, autors, actors, actrius y públic, hem tingut el consol no més de la «Opera», la «Comedie Française» y la «Renaissance» que no han tancat les seves portes durant la canícula y han sigut l'esbarjo y distracció del bon públic que té noció exacta de l'art y bon gust, però qu'en cambi s'ha d'acontentar de

anar a estiuejar a les Tulleries, al jardí de Luxemburg o tot lo més arribar fins a Saint-Cloud o a Ermanouville per anar a admirar el teatre de la Natura, com diuen pomposament els cartells.

Aquest teatre de la Natura, que ni es teatre ni es de la Natura, ha conseguit atreure bastanta gent als afores de París, però el negoci no ha sigut precisament per els empresaris d'aquesta mena de teatres, sinó per les companyies de trens, omnibus y tramvies.

Figureu-vos que l'istiu, aquest any, ha passat de llarc per París. Tot lo més hi ha fet vuit dies de parada y se n'ha anat sense que sapiguem de cert si ha prènsida y vuelta; lo que sabem es que ja fa quasi un mes que el sol brilla... per la seva ausència y qu'el termòmetre ens fa recordar, alguns dies, el mes de desembre.

D'això se'n ressent el teatre de la natura. D'això y de la pluja per que pocs han sigut els dies en que al bò de la representació, en el moment culminant de l'obra, no hagi vingut una ordre de suspensió en forma de pluja abundosa y... natural, forta y persistent, no fent cas de les protestes del públic, ni dels gestes airats dels pobres (1) empresaris.

Y després d'això encara n'hi ha que parlen d'agermanar l'art ab la naturalesa.

Sortosament, aquestes representacions, de molt mal gust la majoria d'elles, estan liquidantse per moments y a París la vida teatral comensa a deixonarse y ja's parla d'estrenes, de projectes, de contractes y de tota classe de *potins* de teatre. Amés de això s'han obert ja el «Vaudeville», el «Chatélet», «Gymnasse» y a primers de setembre s'obren l'«Odeon» y la «Opera-Comique». Les estrenes, no obstant, trigaran més a comensar, però com que tot arriba (com deia aquell quefe d'estació veient arribar a la una cinquanta el tren de mitgdia,) arribaran també les novetats que ja s'anuncien, y prometo per allavores oferirne les primicies als llegidors.

—Mister Edward Knoblauch es l'autor de *Kismet*, una obra de la qual Mr. Jules Lemaitre prepara una

traducció y que Lucien Guitry estrenarà al Teatre Sarah Bernhardt per el novembre o desembre.

Mister Knoblauch es americà, però sembla que tracta de familiarisarse a París y en una conferencia que va donar l'altre dia ens parlava dels remarcables progressos qu'ha fet l'art dramàtic a la Amèrica del Nort. Un dels principals, o com diu ell, dels més pràctics y de resultats més positius, es el funcionament de les *clases dramàtiques* dintre les Universitats d'homes y dones. Allà baix, segons Mister Knoblauch, s'apren a esdevenir autor dramàtic com a casa nostra s'apren a esser arquitecte o apotecari y igual que ells sofreixen l'examen y com ells reben el títol honorífic.

Tot això es molt pràctic, molt original, molt americà del nort, però aquest bon senyor del nom tan estrany no'ns va dir si els aspirants a autors que son carbassejats tenen el dret d'escriure. Si acàs el tenen sobren, per mi, les *clases dramàtiques* pera'l dos sexes.

Encara una nova *épatante* que no ve precisament d'Amèrica.

Llegeixo en un diari parisenc,

«Mr. Berard, sub-secretari d'Estat a les Belles Arts ha decidit crear una classe de *dicció* al Conservatori.»

Jo'm frego els ulls y torno a llegir aquest solt sense trovarhi la solta.

¿Una classe de dicció? ¿Doncs què s'apren al Conservatori de París?

S'apren a recitar y declamar, però no s'apren a *dir*, m'ha respost algú.

Sapiguer representar, recitar o declamar es una cosa y sapiguer dir n'es un'altra.

He pensat una estona y verdaderament no he pas trobat la reforma del tot inútil. Això de *sapiguer dir* es tant rudimentari y elemental que ni tan sols pensem que's pugui fer bé y malament.

Miliu proposa que alguns actors y aficionats de casa nostra aprenguin a dir.

Y consti que no dic això per que la reforma vingui de París.

MILIU

París, 16 Agost 1912

(1) Es un dir.

AMOR, SENYOR

*Poeta premiada ab la Flor Natural en els Focs
Florals de Castellar del Vallès*

Tens apresa de l'onada
la cadencia del parlar;
com la platja amanyagada
que l'escolta a l'esclatar
de tota ella es inundada,
dintre meu te sento entrar
quan escolto la tonada
dels bells mots que sabs cercar.

Tens l'esguart que t'irradia
d'una bella serenor;
als teus ulls dús l'alegría
y en ta boca una cansó;
els teus ulls son com el día
y els cabells com la foscor.

Ets alegre y parladora
d'unes coses que no sents;
mentidera encisadora,
mentidera que pretens
ab paraula enganyadora
apagà'ls amors que encens.
Mentidera encantadora
quin esclat de riure tens!

La dolzor de ta mirada
que tothom heu igualment
porta'l deix d'una abraçada.
Porta un deix de frissament.
Un desitg de sé estimada
que tu dius que'l cor no't sent.
Mentidera enamorada,
ton esguart si que no menti!

Ets ardida y ets hermosa,
y el teu cor que es volador,
hont ovira que reposa
ton esguart encantador
ab l'esguart també s'hi posa.
Tens el cor emprendedor.
Tens el cor com una rosa
que a tothom dona l'olor.

Jo't vull dir sens enutjarte,
que ab amors te plau jugar.
Que pel gust de fé estimarte,
tu comenses a estimar.
Que sospires per donarte
als amors que sabs cercar
y quan volen captivarte
tu no'ls deixes captivar.

El teu cor que tota't mana
vanament vols contradir;
ta conversa es ben bé vana
quan fredor li fas fingir.

Ta mirada amors demana
y els amors no sabs sentir.
Tens un cor de cortissana
y el voldries aborir.

De l'onada tens apresa
la cadencia del parlar.
Cada volta que l'he entesa.
m'he sentit empresonar
per la seva gentilesa.
Dius que no'm pots estimar
y els teus mots plens de tendresa
son omplerts del teu migrar.

Les mirades que tu'm fies
tenen bella serenor.
Quan tu dius que no'm voldries
els teus ulls te fan traició.
Si ells me diuen que ho somnies
per què encara'm dius que no?

Mentidera enjogassada
massa amiga d'estimar,
t'has tornat enamorada
d'un amor que no't puc dar.

D'un amor que no't daría
per més lliure que'l tingués.
Ton amor s'acabaria
quan el meu se comensés.

Al negàrtel cada dia
ja no sé lo que pot més,
si'l temor de que ofendria
l'amor meu que tant bò m'es,
o el temor de que't perdria
quan l'amor te confessés.

Mentidera enamorada,
mentider m'has fet tornar.
Tu tens l'ànima inundada
d'un desitg foll d'estimar,
d'un desitg de sé estimada
que tu proves d'amagar.
Jo, tinc l'ànima donada,
y al dir que no la puc dar,
tinc desitg de la besada
que en tos llavis veig frisar.

Si l'amor que ara voldries
arribessis a fer teu
potser d'ell te cansaries.
Si traïs a l'amor meu,
potsé'l cor que tu'm daries
no valdria lo que'l seu.

Mentres mires desitjosa,
ves parlantme indiferent;
ves parlantme candenciosa
mentres callo'l meu torment.

Seguirem la nostra via
sense torce aquest camí.
Que si jo't parlés un día,
que si deixés el mentir,
la besada floriria
que en tos llavis veig glatir.
De nosaltres jquè seria
si acabéssim el fingir!

MANEL VILA Y DALMAU.

Focs Florals

ELS DE GRACIA

Ne fou president el senyor Ayné y Rabell que llegí un eloqüent discurs, elogi de les festes de poesia com a medi d'expandiment de la cultura.

El secretari senyor Galindo llegí'l veredicte del Jurat anunciantse desseguida els noms dels poëtes premiats.

Flor natural: Josep M.ª Patou que no pot assistir. La seva col·lecció de poesies *Petits poemes* es molt celebrada.

Reina de la festa: senyora Maria Victòria Jordà de Ribera.

Englantina: Manel Rocamora.

Viola: Lluís Tintoré Mercader.

Altres premis y accèssits: Pere Palau Gonzales de Quijano, Josep Pous Tió, Salvador Llanas, Juli Brando (portuguès), Ferràn Agulló, M. Folch y Torres, per la seva preciosa poesia *El mestre* que publicàrem en el número passat; Josep Castellet Pont, Joan Vives Borrell, Ramón Roger Badia, Eduart Girbal Jaume, Josep Barbany, Pere Cots y Soldevila, Esteve Batlle Amatlló, Joan M.ª Morante, Joan Arús Colomer, Claudi Omar y Barrera, Joan Vives Borrell, Maurici Pius Palà, Lluís Planas de Taberné, Josep Vaucells, J. Pujadas Truch, Pilar Rafecas, Bernat Sánchez, Josep Granger, Ramón Torres, etc.

El discurs de gracies anà a càrrec del senyor Ribera y Rovira, que fou molt aplaudit.

ELS DE BADALONA

Presidencia: donya Carme Karr que llegí un hermós discurs, pàgina literaria de gran mèrit.

La memoria del secretari senyor Clapés, se senyalà per la seva originalitat, ben difícil de conseguir en documents d'aquesta mena.

Obertes les pliques que contenien els noms dels autors, obtingué la flor natural don M. Vilà.

Reina de la festa: Agna Sabater y Canals.

Cort d'amor: senyoretes Enriqueta Guardiola, Joaquina Pujol, Graciella Ribó, Enriqueta Rovirosa, Rosa Ribó y Maria Sedó.

Englantina: Josep Burgas, ab la seva magnífica poesia «Els segadors de Polònia» que avui publiquem.

Viola: J. Bosch y Romaguera.

Altres premis: Ramón Rogè, Aragay Massip, Joaquim Folch y Torres, Barbany, Miquel Duran y Tortajada, Neri Grim, Baucells, Adrià Gual, Climent «Ariel» (el qual cedí son import a la Junta de Protecció a la infància,) Santiago Vinardell, Calzada y Carbó, Duró Gili y Felip Salvador Rosés.

Accèssits: Jaume Martí y Morull, Josep M.^a Pi y Suñer, Ainé y Rabell, senyora Morlius, Carles Magriñà, J. Arús y Colomer, Antonia Boix d'Estebanell, Mestre,

MANEL VILÀ Y DALMAU

Poeta guanyador de la Flor Natural en els Focs Florals de Castellar del Vallès.

Colomer, Jaumandreu, Iruarte, Macià, Domenech y Tintorer.

Don Xavier Gambús pronuncià el discurs de gracies tenint frasses de delicat elogi per tots els elements que havien contribuït al lluïment de la poètica festa.

ELS DE CASTELLAR DEL VALLES

Aquest ha estat el primer any de celebrarse la festa en tant hermosa població. L'èxit fou esplèndid, tal com se mereixien els seus organitzadors entusiastes.

President: Manel Folch y Torres, que pronuncià un discurs tant inspirat, oportú y nodrit de sana doctrina com poques vegades s'hagi fet en festivitats semblants. Hi ha el projecte de publicar, en edició especial, aquestes brillants pàgines literaries. Homenatge ben merescut per cert.

El senyor Arús Colomer, Secretari, donà a conèixer la seva memoria alternada ab la lectura de les composicions premiades. Aixís ressaltaren més les atinades observacions del jove crític.

Flor natural: Manel Vilà y Dalmau, ab la seva poesia *Amor*, senyor qu' avui reproduïm. Nomenà reina de la festa a la bellíssima Maria Teresa Carles Tolrà y Coll.

Altres premis: J. Montllor y Pujal, Pere B. Tarragó, J. Paradedà y Sala, Angel Garriga y Boixader, J. Calzada y Carbó, P. Salom Morera, R. Campalans y Puig, Artur Masriera, J. Pujadas Truch, J. Vives Borrell, J. Ayné y Rabell y Lluís Tintorer y Mercader.

Accèssits: J. Bosch y Romaguera, Enric Casasses y Cantó, Josep M.ª Morante, Calzada y Carbó, J. Sala Bonfill, Isidre Castells Casadejús, J. Granger, J. Baucells Prat, Ricart Arola, M. Roca Masdeu, S. Llanas y Rabassa, S. Seguí Pou, E. Serrat Banquells, C. Magriñà Soler.

El discurs de gracies, a càrrec del individu del Jurat Pere Martí Peidrò, coronà dignament la inoblidable festa. Bellesa de forma y una altesa de conceptes extraordinaria, foren les notes sobressortints en les paraules del orador que'l públic ovacionà.

Els segadors de Polònia en 1794

Poesia guanyadora de l'englantina en els Focs Florals de Badalona.

—El vostre nom, quin es?

—Sergi Padlowski.

—Ofici?

—Segador... diguem dallaire.

Hont sou nat?

—Hont só nat? Vana pregunta!

¿Que no m'heu vist, al bras, una ferida?

Doncs si oferesc ma sanc per aquesta terra, podeu endevinar qu'ella m'es mare.

—¿Per què os han detingut?

—¿Voleu saberho?

Perque he dit lo que sento en un lloc públic, y a fè que no'm sabrà greu repetirho, que ja's daleix mon cor arràn de llavis. Devant de molta gent y ab veu potentia perque'm sentis tothom, vells y criatures, he dit qu'es un traïdor de casa nostra, tan superb com inepte, el qui aconsella els agravis, els crims y les infamies en contra dels polacs pels quals sent odi. Que de la llar fa poc ens arrencaren empenyentnos a lluites fraticides, llensantnos a morir perque'ls fem nosa; y mentrestant les tropes forasteres, ubriagades de sang, els camps prenen per ample hostal y per serrall els pobles. Que'ls nostres protectors, prusians y russos y austriacs, que tots son uns, gent famolenca, allau d'aventurers perdona-vides, entraren com si fos la nostra patria país per conquistar, y, al esser dintre, li robaren els furs, tot trepitxantli les llibertats guanyades ja fa segles a forsa de doló y de sacrificis.

He dit a quatre vents y ab veu ben alta que'ls delegats y embaixadors de Russia cometen, insensats, crudels vileses y s'entreguen a excessos y disbauxes, mateix que això sigués, no una colonia d'esclaus, ni un gran ducat d'ambiciosos, sinó un bordell per escupirli injuries, per abocarhi a doll concupiscencies, que no sembla sinó que s'emmirallin en eixa emperatriu que ha sigut dèspota fins pel seu propi fill; en eixa reina que donà el nostre trono a Poniatowski pera pagarli els goigs del adulteri, la cambra del pecat, el llit impúdic.

—Massa haveu dit, paísà.

—Y he dit, encare,

que'ls extranya que's migri, la Polònia, terra d'hèroes oferts al sacrifici, y li tapen el sol perque no creixi, tot prenentli, ab la llum, el coló y l'ànima. Que'ns priven la defensa en els plets nostres, contra el poder reial, y ens suprimeixen, ab la constitució, el dret a la llengua, al pensar y al sentir, y fins al aire que respirem... He dit que la Polònia

vol ésse independenta, in-de-pen-den-tal y que es deure de tot bon patriota la defensa dels drets que se li neguen; que l'hem purgada ja, l'etsegallada del vell Protectorat; que la pubilla té prou seny y es prou gran per trescar sola sense caminadors ni dides seques; que n'estem tips de pidolà endebades y que, somorts sota caliu d'engunia, hem arribat, cremant de passió y odi, al jorn gloriós de reparà injusticies. Peerque he dit tot això, aixís, ab veu alta, y ab la mateixa exaltació y veemencia... perxò m'han detingut.

—¿El capdill vostre?

—No'n tenim, de capdill. Ni hi ha qui'n vulgui.

Tots son soldats allà hont hi ha avinensa y bona comunió y franca armonia.

Un sereníssim cel brodat d'estrelles ens està contemplant desde l'altura; ell presideix l'esclat. No'n volem d'altre de president, en aquest jorn de festa.

¿Coneixeu nostre escut? Aliga blanca en un fons de rojor: Sang y puresa; cor y esperit son, dels colors, el símbol.

Vol dí això que tenim els polonesos el pit ardent y ben tranquila l'ànima.

¿Què hi fa que en la enemiga soldadesca,

mercenaria gentussa sens vergonya

s'hi trobi lo pitjor de cada casa?

Més goig, encara, al enfonsalshi l'eina

sabé un que, si'ls envia a l'altre barri,

l'humanitat no perderà gran cosa!

—¿Ja sabeu, desdixat, vostres paraules

lo que poden costarvos?

—¿Què?... ¿La vida?...

La vida de un mortal, ben poca cosa!

¿No la doneu vosaltres, generosos,

en defensa d'un rei?... bé pot jugar-sela

un miser segador per la justícia

y per la llibertat de tot un poble!

JOSEP BURGAS.

L'Art Català a les Amèriques

BUENOS AIRES

L'Agrupació d'art escènic del «Casal Català» ha representat, tal com vàrem anunciar-ne'l projecte, *La festa del blat* den Guimera y *Permètim* den Puiggarí y Esquerrà, obtenint un veritable èxit. En la primera d'aquestes obres s'hi lluien la senyora Palacios y els senyors Bosch, Pous, Tassi y Arderiu molt ben secundats pels senyors Juvé, Vall, Biosca y Alonso. Cal remarcar especialment, a més del treball dels protagonistes, la creació que feu l'Arderiu del personatge còmic al qual donà una gran intensitat de expressió.

Permètim interpretat per les senyores Palacios y Bedós y els senyors Biosca y Alonso—que hi foren molt aplaudits—feu passar una bona estona a la concurrència.

—Se prepara per molt aviat una representació del drama den Santiago Rusiñol, *L'hèroe*.

—Continuen ab molt èxit, en el mateix «Casal», les gloses setmanals que inicià en Joan Torrendell. Dugues se n'han celebrat últimament. La primera dedicada a un treball den Menendez Pelayo, hermosa semblansa del nostre Milà y Fontanals.

La segona, destinada a comentar el drama den Torrendell *Els dos esperits*. Foren oïdes y rebudes ab vera devoció aquestes conferències.

—El «Centre Català» important entitat que presideix en Josep Horta, ha sabut pendre una magnífica actitud per honrar la memoria den Joan Maragall. Com a nota curiosa—y encoratjadora per tots els catalans,—us envio, sencera, la carta, plena de emoció y entusiasme patriòtic, que fou remesa a la viuda del gran poeta català:

«Sra. Viuda de Maragall.

»Honorable Senyora: Els diaris arribats últimament de Catalunya ens han portat la grata notícia de que us heu emprés la noble tasca de col·leccionar y publicar les obres completes d'aquell home extraordinari que no fa gaire s'en va anar cap a l'immortalitat, deixant un rastre de llum vivíssima que ja mai més s'apagarà en la terra catalana.

»Ningú millor que vos, que vareu tenir la ditxa de compartir la llar y la vida y el pensament ab en Maragall pera portar a bon terme aquesta empresa, per la qual mereixereu bé de la patria. Y es cosa justa que, ja que vareu estar unida a la seva gloriosa existencia terrenal, el vostre nom vagi a través dels temps unit ab el seu al davant dels llibres que continguin els saborosos fruits de la seva poderosa intelligència, y del seu magnànim cor, y els cants magnífics de que vareu ser la musa inspiradora.

»El Centre Català de Buenos Aires es un reconet d'aquesta Babilonia cosmopolita, hont els catalans anyoradissos ens reunim pera professar el culte de la llunyana patria y de la dolça llengua, verb de la nostra rassa, que'l vostre plorat marit tant va ennoblir y elevar.

»Alguns dels nostres consocis que van tenir la sort de conèixer y tractar-lo ens comuniquen l'emoció y la veneració ab que pronuncien el seu nom. Tots hem après d'estimar-lo y admirar-lo. En aquestes terres americanes s'han donat lectures públiques dels seus versos. Les seves ensenyances han sigut llegides ab devoció y seguides pels esperits escullits. La premsa periòdica ha repetit continuament el seu nom a les multituds discretes. No fa pas molts dies que un

LA ESCENA CATALANA

dels dos diaris més importants de Buenos Aires, «La Nación», per boca del il·lustre rector de l'Universitat de Salamanca proclamava a n'en Maragall una de les més grans glories europees dels temps moderns.

»Per tot això, el «Centre Català» de Buenos Aires alhora que us trasmet la seva entusiasta felicitació, vos prega que volgheu concedirli l'honor de figurar entre'ls que contribuïxin a la publicació que us empreneu suscrivintse per un exemplar en paper xaponés y un en paper de fil de les Obres completes de don Joan Maragall que us agrairà li envieu tant prompte com surtin a llum.

»Així que s'hagi establert preu a dita publicació, vos preguem que'ns el vulgueu notificar pera enviàrvosel tot seguit.

»Rebeu, senyora, l'expressió de la nostra respectiva consideració.—Josep Horta, President.—J. M. Pichot, Secretari.

HABANA

L'Orfeó Català d'aquesta ciutat ha fet construir, molt acertadament, un escenari en son domicili social desitjós d'acullirhi y honrarhi l'art dramàtic. L'Orfeó es la primera entitat catalana de Cuba que tindrà escenari propi. Comvé ferho constar així, en elogi dels associats.

Ab l'hermosa producció de l'Iglesias *La mare eterna* fou inaugurat aquest teatre. Tots els que prengueren part en la representació se portaren com a veritables artistes, especialment la senyoreta Cecilia Busteli, que tot y sent cubana té un amor intens a lo que sigui de nostra terra y tant ara com en totes les vetllades que s'han organitzat ella sempre ha volgut pendrehi part. El jove Narcís Colls va desempenyar el paper de «Florenç» admirablement, fent commoure al auditori al recitar als pagesos aquelles vibrants poesies que, com es sabut, enjoien l'obra. Se caracterisà molt bé. En resum: un gran èxit per l'autor y els seus entusiastes intèrprets.

Per fi de festa se posà en escena la gatada den Pitarra *La butifarra de la llibertat*. Execució, arrodonida. L'Enric Llorens, mantenint constantment la rialla viva entre els espectadors.

Acabada la funció teatral, el mestre Joan Gay tocà magistralment algunes composicions. També's lluhí forsa l'aficionat Josep Arefias.

Cal remarcar que les obres escèniques foren dirigides per en Joan Gay, molt acertadament. Heus aquí un músic que lo mateix se posa davant de una nutrida massa coral o orquestal, com munta al escenari y armonisa degudament les obres declamades.

• SOCIETATS RECREATIVES •

Cafè Asturias (Corts 513)

Les obres *Els vells*, *El místic*, *Gent de platja* y *El pronunciament*, varen agradar a la concurrència, com *Flors y violes*, interpretades el dijous, feren les delícies del públic.

La tasca de la senyoreta Pallarés y senyores Guart, Cotó y Antigas, com els senyors Casals, Estefa, Illa, Monné, Cossu, Rovira, Mas y Monreal, fou lloable. El nombrós públic no escatimà els aplaudiments a n'aquets aficionats prou coneguts a Barcelona.

Ateneu Obrer del districte III

Per diumenge a la tarde, hi ha anunciades les obres *Per una capa*, *Neus*, (estrena en aquest local) y *Mala nit*.

Hi treballaran a més de la novella actriu Srta. Escriu, els senyors Salom, Ventura, Brunet, Marius y Morera (germans.)

Ateneu Valenti (Concell de Cent.)

A més de una comedia castellana, s'hi representaren les pessas *Un beneit del cabàs* y *La tea de la discòrdia* (valencià.)

En l'execució hi treballaren, a més de la senyoreta Cases, els senyors Gausi, Conde, Ferris, Benlloch, Zaro, Perelló, Pol y Coll. Tots ells hi posaren bona voluntat per sortir airoso, cosa que logren sense gaire esforç.

Centre Salesians (Floridablanca)

L'obra *Fam d'or*, fou el drama escullit y que's presentà bé escènica, encara que mancanthi ensaigs per causes contraries a la voluntat de sos intèrprets, els quals hi posaren tota la bona fè.

Sabem que tenen en preparació *El cant de la sirena*, de Millà Sunyer, el *Somni de gloria*, den Graells y *Com les olives*, den Boquet.

Centre Obrer Calasanci

Sabem que s'ha fet càrrec de la direcció d'aquesta entitat el conegut aficionat don Josep Gost.

També sabem que comensarà ses tasques ab una festa forsa artística, posant en escena lo més escullit del teatre catòlic.

Elenc Artístic (Cinelin)

En aquest espaiós local, han comensat els ensaigs del drama en tres actes del senyor Graells, *Cap al cim*, que serà posada per festa inaugural el dia 8 de setembre. L'obra serà dirigida per don Joan Berenguer y presentada ab tota propietat.

També prompte hi tindrà lloc l'estrena del drama *Aubagues y soleis*, del Sr. Pere Boquet.

Club Foment

Don Gonzalo o l'orgull del gec, den Llanas, anà com una seda, mercès a la bona execució que hi donà la senyoreta Jordà y germanes Virgili, com els se-

nyors Comas, Forga, Clapera, Llasat y Vera.

L'estrena *Buscant dones*, del senyor Matamoros, feu distreure al públic, obligant al final a fer sortir al autor.

Ateneu Obrer del districte II

Tots els aficionats que vulguin fer comedia y's vulguin allistar en la companyia que's formarà aquesta temporada en el «Ateneu Obrer del districte II», poden passar tots els dimars, dijous y dissabtes, a les nou y mitja del vespre per la Secretaria de la Secció Dramàtica d'aquest Ateneu (Mercaders 38-40,) fins al dia 7 de setembre que's tancarà la llista.

Ateneu Gracienc

Per la festa major, dia 15 del corrent la companyia Capatons-Sala posà en escena la traducció en quatre actes *Magda* y el poema den Rusiñol *La verge del mar*. En conjunt tots els elements de la companyia feren un treball aprofitós y digne d'elogi.

Circol Catòlic (Gracia)

Darrerament s'ha representat el drama en tres actes *Lo full de paper*. Sols donaren un poc de relleu en l'interpretació els aficionats senyors Martí, Pi y Fernández.

Circol M. Instructiu (Gracia)

Baix la direcció del senyor Guardiola se representà el dia 15 del corrent, el drama en tres actes *La creu de la masia*, ab una execució bastant deficient.

Cort Angèlica Sant Lluís Gonzaga (Gracia)

Durant els dies 15 y 18 y alternant ab obres castellanes se posaren en escena, en primer lloc, el monòlec *Mestre Olaguer*, interpretat pel senyor Millà ab no gaire acert; després seguien les obres en un acte *L'últim anglès* y *El sant del amo*, distingintshi els senyors Nicolau, Montero y Ferrer.

Ateneu Obrer (Sant Andreu)

La companyia que dirigeix el jove Marià Cortés, representà el drama del eminent Iglesias *El cor del poble*.

La Sta. Fernandez tingué moments felissos.

Els joves Cortes, Faxó, Piferrer y Santont molt bé, sobretot aquest últim que estigué molt encertat.

Per pessa *Un tros d'home* que satisféu molt. Fou executada per la senyoreta, Fernandez y'ls Srs Cortés Piferrer y Andreu.

Envelat de Vallvidrera

El dia 14 del corrent, la companyia Guitart Sanchez posaren en escena en el teatre improvisat dins l'envelat, la comedia en dos actes den Crehuet *Flors y Violes* y un altra de castellana. Prengueren part en dites obres les actrius senyoretas Santolaria, Matas, Castillo, Farnell, Xifrà, Illescas, Cabaltero y Martinez, y Srs. Guitart, Daroqui, Galceràn, Sanchez y Ferrero. Més afortunats estigueren en la primera que en la última sobressortint en aquesta la senyoreta Santolaria y el Sr. Daroqui.

DE NOSTRES CORRESPONSALS

Sabadell.—«Centre Sabadellès» (Gelsats.) En la funció de la setmana passada s'ha representat la joguina còmic-llrica, en un acte, *Uu músic de Regiment*.

«Societat Choral Colon.» El passat diumenge representaren la comedia de l'Asmarats *Els tremendos*, y la xistosíssima obra den Rusiñol *El bon policia*, qual interpretació deixà molt que desitjar.

Capellades.—«Lliga C. I. y A.» La companyia que dirigeix el primer actor Antoni Piera, va representarnos, el dia 15 del corrent, primer de la festa major, la traducció *La Xocolatereta*, donanthi

una interpretació ajustadíssima tots els qu'hi prengueren part especialment el distingit actor Alexandre Nolla y la senyora Rovira, que en sos papers de «Lapistolle» y «Benjamine» estigueren inmillorables.

Finalisà l'espectacle ab la comedia *Gent d'ara*, den Coca y Vallmajor.

El nombrós y escullit públic qu'omplenava'l local de gom a gom, va celebrar moltíssim les situacions còmiques que tant abundoses son en les susdites produccions.

Llàstima d'haver comensat tant tard, car una part del públic va deixar d'assistir a la representació de *Gent d'ara*.

L'espectacle va acabar a les quatre de la matina.

Arenys de Mar.—El dia 10, la companyia que actua al Teatre Euterpe de Mataró, representà en el «Ateneu Arenyenc» una producció castellana y el sàinet de moda *El pintor de miracles*, en qual execució agradà força l'esmerat treball del actor còmic senyor Eduard Torres, qui se vejà molt ben secundat per les senyores Xifreu, Cotó y Pujol y els senyors Bozzo, Rovira, Martí, y Cervera.

Hospitalet.—En plena festa major, a «L'Armonia» celebraren una funció teatral, en la vetlla del dia 16, siguent representades les obres *El pati blau*, den Rusiñol; *Cançons de primavera*, estrada den Diví Pañella, y *El bon lladre*, den Bonavia.

Com que de descapdellar aquest programa se'n van cuidar prestigiosos elements del teatre català, no cal dir que l'execució de les tres obres fou excelent, y així ho demostraren els aplausos dedicats a la senyora Verdier y senyores Mestres (R. y A.) y Fornés y als senyors Santacana, (qui encapsalava la companyia) Guixer, Bardem, Bové y Morera.

La obreta estrenada, del jove literat, veñí d'aquesta població y molt apreciat col·laborador de LA ESCENA CATALANA, en A. Diví Pañella, es un deliciós idili en un acte, escrit ab força correcció de diàlec, que pinta ab colors vius mitja dotzena de tipus típics, de casa, deliciosament observats y portats a les taules ab un desprendiment no gaire comú entre autors novells.

El ser, doncs, aquesta la primera producció teatral del senyor Diví y reconeixent en ell bones condicions com escriptor, es de preveure que de la ploma d'aquest jove autor poden sortirne bones obres dignes de catalogarse en el repertori de nostre Teatre Nacional.

Tal com s'havia anunciat, en el «Cassino del Centre» foren representades per la companyia Borràs, les obres den

Rusiñol *La bona gent* y *El pintor de miracles*.

Magistralment el senyor Borràs y la senyora Baró. El senyor Capdevila, notable. Y tots els demés ajudant a l'hermosíssim conjunt, sobressortint, també, llurs qualitats.

La distingida concurrencia, en atenció de justícia, aplaudí entusiàsticament al final de tots els actes.

«Centre D. Republicà.» Dia 15. Els aficionats de la casa, ab la cooperació de les actrius senyores Baró y Prats, representaren *L'escorsó* y *Tal hi va que no s'ho creu*. Abdues obres obtingueren notable interpretació y bastant correcte conjunt, per lo qual tenim el gust de felicitar encoratjadorament ls senyors Gabarró, Mon, Llopis, Salvador, Cortina, Deu, Boleda y Farrés.

Mataró.—«Teatre Euterpe.» La companyia Morera-Massip, escullí pera el dijous dia 15, per la tarde, una lluida funció composta de la traducció en dos actes *Mirallets per cassar aloses*, que va divertir força a la concurrencia.

L'aconteixement de la tarde sigué la repetició, a pres de molts concorrents que no poden assistir a les funcions de la nit, de la obra lírica de Guimerà, música del mestre Morera, *La Reina vella*, per les mateixes parts y coristes del «Orfeó Mataroní» y els solistes Agell, tenor, y Vila, bariton, que va resultar un nou triomf per la companyia y especialment per la genial actriu senyora Morera.

En la funció del diumenge a la nit, posaren en escena la traducció *Lo llit del capità*, que fou interpretada per l'actor còmic senyor Torres y acompanyat per el galán jove senyor Furquet y la senyoreta Ortiz, que estigueren molt ben encaixats y feren passar un rato de bon humor a la concurrencia.

Y després representaren la comedia den Llanas, *Don Gonzalo o l'orgull del geg*, que baix la direcció del actor Sr. Massip y els intèrprets senyors Furquet Bozzo, Torres, Rovira, Cervera, Martí,

Martori y les actrius senyores Morera, Ferrer y Pujol, logrà nn bon èxit.

«Centre Republicà Federalista Radical.» Ha deixat de formar part de la direcció del quadro de aficionats del esmentat Centre, el senyor Tomàs Ribas y Julià.

Castellar del Vallès.—Dissabte passat, vigília de la festa major d'aquesta població, la companyia dramàtica que dirigeix en Jaume Borràs, va donar, baix els auspicis de la agrupació lírica-dramàtica «Esbart Teatral», una escullidíssima funció en el teatre del «Centre Castellarenç». La qual va veures sumament concorreguda.

Va posarse en escena la interessantíssima comedia den Josep Morató *El Tresor*. La que va tenir una execució acabadíssima per part de les senyores Baró (Emilia y Antonia) y dels senyors Borràs, Capdevila, Bello, Bardem, Donato, Galceràn y Guixer, la tasca dels quals meresqué sovintment els aplaudiments del auditori.

A seguit, el senyor Borràs interpretà ab gran riquesa de matissos el popular monòlec de l'Angel Guimerà *Mestre Olguer* essent ovacionat al finalisar l'obra.

Com obsequi al públic, y en correspondencia a les demostracions d'entusiasme de que se'l va fer objecte, el notable actor va recitar ab força justesa la poesia del esmentat autor «En Japet y la Japeta» la qual fou molt celebrada.

Com a fi de festa va representarse la xistosa jogina còmica den Salvador Bonavia *Servei d'amic* en la qual varen fer les delícies del públic les senyores Baró y ls senyors Capdevila, Galceràn, Guixé y Bello.

En resum, pot dirse que fou una agraadósíssima vetllada, de la qual né guardaràn un bon recort quants varen assistirhi.

□ □ □

NOVES Y COMENTARIS

Les 16 pàgines de la gran comedia den Pitarra

LA DIDA

que quedarem a deure en el número anterior, seràn repartides abans d'acabarse d'editar la mentada producció dintre la nostra Biblioteca. No insistirem més sobre aquesta aclaració

Ab el número d'avui, doncs, tornant a lo usual, van 32 pàgines de l'obra (que corresponen als nostres subscriptors.) Tenim en carter, per omplir les setmanes que faltin per obrirse la nova temporada del Sindicat d'Autors (vol dir abans de tornar actualissims els folletins de la Revista) altres magnífiques produccions, també ben populars, pertanyents al Teatre Català.

□

L'ÈXIT DE «LA DIDA.»—Promettem, al comensar a repartir aquesta obra, publicar algunes notes gràfiques ben curioses que hi fessin alusió

La caricatura que avui reproduim, presa del «Calendari del Xanguet» corresponent a l'any 1873 diu ben clara la forta anomenada assolida, en son temps, per la deliciosa comedia Pitarresca que vegé representar tot Barcelona.

El dibuix es degut al malaguanyat Tomàs Padró El periòdic que 'l publicà era famós a Catalunya. Son editor fou l'Ignoscent López Bernagosi, popular llibreter. Y'l dirigia l'eximi autor dramàtic, avui entusiasta cooperador en l'obra del Sindicat d'Autors, don Conrat Roure (Pau Bunyegas) a la esquisida amabilitat del qual devem aquest bon recort y les referencies que l'acompanyen.

Pròximament tindrà lloc en el teatre Olimpo (Mercaders, 38 y 40) el benefici de la gentil y distingida actriu senyoreta Carme Buxadós, representantse la traducció *Magda*, desempnyant la protagonista la Beneficiada y essent secundada per valiosos elements de la agrupació «Intima».

La Comissió executiva del homenatge a l'Ignasi Iglesias, ha passat per aquesta redacció a recullirnos els plecs ab firmes.

Desd'avui fins al 2 de Setembre, queda oberta, en els mateixos llocs ahont se recullen adhesions, una subscripció voluntaria, cuota mínima 10 cèntims, pera'ls gastos que porti l'enquadernació de l'album que formaran els esmentats plecs.

Per la premsa diària se farà saber tot lo referent a aquesta subscripció aixís com també la data de l'entrega del album. En nostra administració, doncs, s'admeten donatius.

Uns originals y elegants programes anuncien el benefici de la apreciable actriu Pepeta Persiva, el qual s'efectuarà el dia 31 en el «Centre N. R. del districte IV» ab el drama den Guimera *La Reina Jova*, corrent els papers dels protagonistes a càrrec de la beneficiada y del senyor Victorià Johannus; se representarà també, interpretat per l'eminent actor Jaume Borràs, el monòlec *Mestre Olaguer*.

OBRES ESTRENADES
PEL
SINDICAT D'AUTORS
QUE'S TROBEN DE VENDA EN NOSTRE
ADMINISTRACIÓ

	PESETES.
Flors de cingle, Iglesias, tres actes. (Publicada per L'Avenç.)	2'50
Torre Torretes, Burgas, un acte. (Pub. per La Escena Catalana.)	1
L'Estiu de Sant Martí, Apeles Mestres, tres actes. (Publicada per La Escena Catalana.)	2
El pintor de miracles, Rusiñol, un acte. (Publicada per A. López.)	1
El tresor, Morató, tres actes. (Pu-	

<i>blic. per La Escena Catalana.)</i>	2
La germaneta, Folch y Torres, dos actes. (Publicada per La Escena Catalana.)	1'50
La Verge del Mar, Rusiñol, un acte. (Publicada per Antoni López.)	1
El despatriat, Rusiñol, tres actes. (Publicada per Antoni López.)	1
La forastera, Parellada, un acte. (Publicat en un suplement de La Escena Catalana)	1
Vint anys després, Bonavia, un acte. (Publicat en un suplement de La Escena Catalana.)	1
En Joan Bonhome, Pous y Pagès, quatre actes. (Publicat per La Escena Catalana.)	2
El gran Aleix, Puig y Ferrater, dos actes. (Publicada per El Teatre Català.)	1'50
Dissabte de Gloria, Folch y Torres, un acte. (Publicada per La Escena Catalana.)	1

S. BONAVIA

VINT ANYS DESPRÉS

COMEDIA EN UN ACTE

Preu: 35 cèntims.

JUBI VALLEMITJANA

	PESETES.
La tasca, un acte.	1
Montanyes blanques, tres actes.	2
Els gitanos, un acte.	1
Els jambus, un acte.	1

Imprempta de LA ESCENA CATALANA Plaça del Pi, 5.